

Leerlingmateriaal – Geboortebeperking en brief aan oma

Inleiding

Tegenwoordig vinden veel mensen het normaal om na te denken over of ze kinderen willen, en zo ja: hoeveel. Dat was rond 1900 heel anders. De meeste gezinnen kregen veel kinderen, vaak zes, acht of zelfs meer. Dat had niet alleen te maken met wensen, maar ook met omstandigheden: werk, armoede, geloof en het ontbreken van voorzieningen voor ouderen.

In deze les onderzoek je waarom gezinnen vroeger groot waren, waardoor dat veranderde, en hoe anders gezinsleven er toen uitzag vergeleken met nu. Aan het einde schrijf je een brief aan je overgrootoma, waarin je jouw eigen gezinsleven beschrijft en reflecteert op wat jij opvallend of vreemd vindt aan haar tijd.

Opdracht 1 – Waarom grote gezinnen vroeger logisch waren

Vergelijking toen en nu

Lees het venster goed door. Vul daarna het schema in.

	Rond 1850–1900	Nu
Rol van kinderen in het gezin		
Werk (boerderij, fabriek, school)		
Rol van geloof		
Ouderdomsvoorziening		
Keuzevrijheid rond kinderen		

Extra aandachtspunt: cultuur en religie

Bij het invullen van het schema hoef je niet alleen te kijken naar “vroeger” en “nu”, maar kun je ook kijken naar verschillen tussen gezinnen in onze tijd. Niet elk gezin ziet er vandaag hetzelfde uit. Sommige gezinnen hebben bewust meer kinderen dan gemiddeld. Dat kan te maken hebben met:

- religie (bijvoorbeeld geloofsovertuigingen over gezin en geboortebeperking);
- cultuur of tradities;
- familieverwachtingen en ideeën over zorg voor ouderen of familiebanden.

Verdiepingsvragen

1. Noem twee redenen waarom grote gezinnen vroeger als logisch werden gezien.

---

2. Welke reden begrijp jij het beste als je kijkt naar die tijd? Leg uit.

---

3. Zie je in jouw omgeving of in Nederland voorbeelden van gezinnen die bewust groter zijn dan gemiddeld?

- Denk je dat geloof, cultuur of traditie daarbij een rol speelt?
- Waarin lijken deze gezinnen op gezinnen rond 1900, en waarin juist niet?

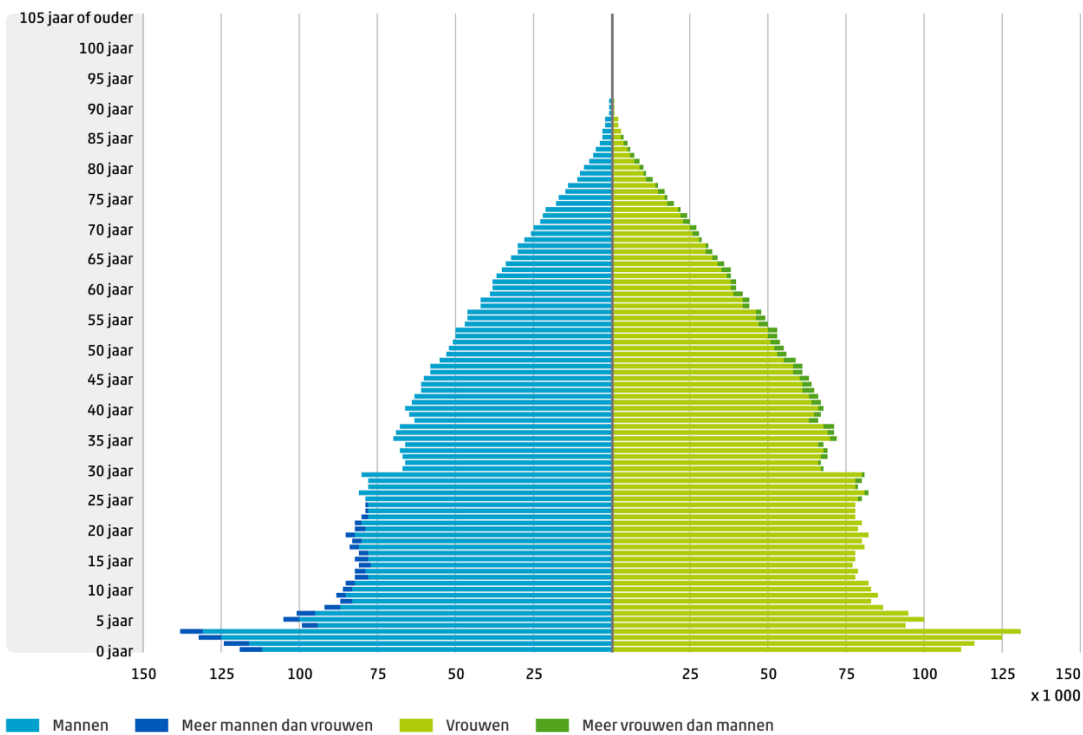

Leeftijdopbouw Nederland 1950

Totaal: 10 027 000 inwoners

Bevolkingspiramide Nederland in 1950. Centraal Bureau voor de Statistiek

Opdracht 2 – Oorzaken en gevolgen van geboortebeperking

Wat veranderde het gezin?

Vanaf ongeveer 1900 begon het aantal kinderen per gezin langzaam te dalen, ook in Limburg. Dat zie je terug in de bevolkingspiramide hierboven.

Stap 1 – Oorzaken

Zet achter elke oorzaak kort **wat er veranderde** en **hoe je dit terugziet in de grafiek**.

Leerplicht	
Verbod op kinderarbeid	
Betere en betrouwbaardere voorbehoedsmiddelen	
Eerste voorzieningen voor ouderen	
Veranderende houding tegenover kerk en geloof	

Stap 2 – Gevolgen

Noteer bij elke categorie **minstens twee gevolgen**.

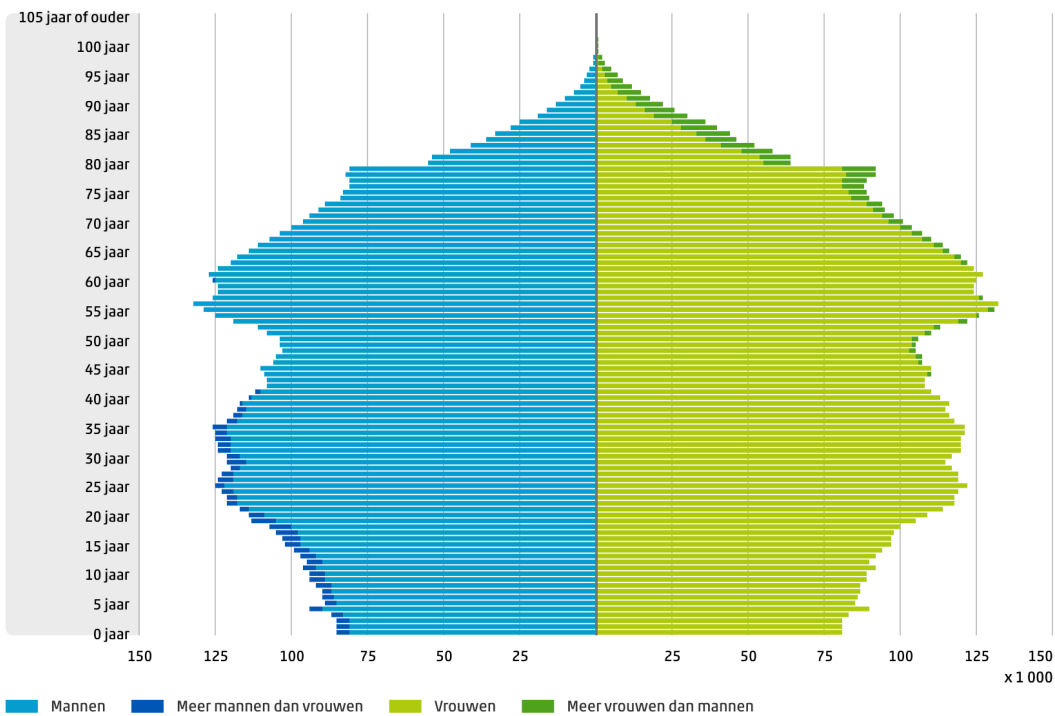
Gevolgen voor gezinnen	Gevolgen voor kinderen	Gevolgen voor de samenleving

Verdiepingsvraag

Welke oorzaak had volgens jou de meeste invloed op het kleiner worden van gezinnen? Waarom?

Leeftijdsopbouw Nederland 2026 (prognose)

Totaal: 18 138 721 inwoners

Opdracht 3 – Toen en nu: wat valt op?

Beantwoord de vragen in korte zinnen. Vul aan met info uit de bevolkingspiramide 2026.

1. Noem één verschil tussen gezinsleven rond 1900 en nu dat jij groot vindt.

---

2. Noem één overeenkomst.

---

3. Wat zou jij het moeilijkst vinden aan het gezinsleven rond 1900?

---

4. Tegenwoordig zijn grote gezinnen minder gewoon, maar ze bestaan nog steeds.

- Waarom is dat volgens jou zo?
- Wat zegt dat over keuzevrijheid en culturele verschillen in onze samenleving?

Opdracht 4 – Afsluitende opdracht

Brief aan je overgrootoma (± 1900)

Stel je voor dat je een brief schrijft aan je overgrootoma, die rond 1900 leefde en in een groot gezin opgroeide of zelf veel kinderen kreeg.

In je brief:

- beschrijf hoe jouw gezinsleven er nu uit ziet (of hoe je het later voor je ziet);
- leg uit hoeveel kinderen in jouw omgeving normaal zijn en waarom;
- vertel wat jij **vreemd, opvallend of moeilijk** vindt aan het gezinsleven rond 1900;
- stel minstens **twee vragen** aan je overgrootoma over haar leven.

Eisen:

- 10–15 zinnen
- Gebruik informatie uit het venster
- Schrijf in de **ik-vorm**

Begin bijvoorbeeld met:

Lieve overgrootoma,

U leefde in een tijd waarin gezinnen heel anders waren dan nu. Ik wil u graag vertellen hoe mijn gezinsleven eruit ziet en wat mij opvalt aan uw tijd...

Afsluitende reflectie (onder de brief)

Beantwoord in 3–4 zinnen:

Wat laat deze opdracht zien over hoe sterk keuzes rond kinderen afhangen van tijd, geloof en economie?